

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Александър Иванов Маринов,
професор в Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски”

Относно: материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.3. Политически науки (Теория на международните отношения)

Със заповед № Р33-2608 от 14.06.2018 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.3. Политически науки (Теория на международните отношения), обявен за нуждите на катедра „Политически науки” към Факултета по икономически и социални науки.

В конкурса, обявен в Държавен вестник, бр. 33 от 17.04.2018 г. и в интернет-страницата на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”, участва един кандидат - доц. дн Румен Иванов Кънчев.

1. Общо представяне на получените материали

Представеният от доц. дн Румен Иванов Кънчев комплект материали на хартиен носител **е в съответствие** с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва изискваните документи.

Кандидатът е приложил за участие в конкурса общо 7 научни труда, от които 3 монографии, 3 студии и 2 научни статии. Приемат се за рецензиране всичките 7 научни

труда. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва: 6 научни труда, публикувани в България, един научен труд, публикуван в чужбина.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Румен Кънчев е единствен участник в настоящия конкурс. Завършил е специалност Философия в Софийския Университет „Св. Кл. Охридски“ през 1979 г. От 1989 до 1992 г. е редовен аспирант в Института по философия на БАН. От 1985 до 1992 г. е ст. асистент и гл. асистент в УНСС. През 1992 г. е избран за доцент (ст.н.с. II ст.). От 2007 г. до 2012 г. Румен Кънчев е хоноруван доцент в Нов Български Университет. От 2012 г. и досега е доцент по политология ((Теория на международните отношения) в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, от декември 2016 г. е ръководител на катедра Политически науки” към Факултета по икономически и социални науки. През 2016 г. е удостоен с научната степен „доктор на науките” по военно-политически проблеми на сигурността.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата. Научно-преподавателският стаж на Румен Кънчев (макар и с известни прекъсвания) се развива в продължение на повече от 25 години. Преминал е през всички нива на академичната кариера. Ползвал се с авторитет сред своите студенти и колегите си в академичните звена, където е преподавал. Бил е научен ръководител и рецензент на кандидати за хабилиране, докторанти и дипломанти.

Доц. д.н. Румен Кънчев води седем самостоятелни курса лекции в ПУ „П. Хилендарски“:

1. В бакалавърски програми
 - 1.1 Теория на международните отношения
 - 1.2 Геополитика и геополитически анализ
 - 1.3 Управление на международни кризи и конфликти
 - 1.4 Теория на политиката

2. В магистърски програми

2.1 Стратегическата стабилност в началото на 21 век

2.2 Теории за баланс на силите в международните отношения

2.3 Методология за оценка на национална мощ

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата. Доц. Кънчев участва в настоящия конкурс с редица солидни научни трудове, публикувани след спечеления конкурс за доцент на ПУ през 2012 г. Сред тях трябва изрично да бъдат отбелязани монографиите:

Стратегическото съперничество в началото на 21 век. Издателство „Св. Иван Рилски“, Минно-Геоложки университет. София, 2018 г., 404 стр.; и

Стратегическата стабилност. София, Издателство „Св. Иван Рилски“, Минно-Геоложки университет. София, 2014 г., 276 стр.

Също така, автор е на студии и статии:

- „Крим: геополитически последици, сценарии и перспективи“. Сп. Политологични изследвания, Том 2. Университетско издателство „П. Хилендарски“, Пловдив 2015 г.
- “Krimnash”: Is the Cold War Over? In: Open Access Library Journal, 2016 N 3
- „Американо-руските отношения в първите години след Студената война.“
Философски студии. София, 2013, част 5
- „Севернокорейската ядрена програма и отношението ѝ към сигурността в Източна Азия“. Сп. „Политологични изследвания“, Том 1. Университетско издателство „П. Хилендарски“, 2013 г.
- „Украинската криза: геополитически последици и възможни сценарии“. В: Сборник с доклади „Времена на несигурност и рискове: възможности и перспективи на развитие“. Университетско издателство „П. Хилендарски“, Пловдив, 2015

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания. Представените трудове са в сферата на политологическата интерпретация на теорията на международните отношения, с което отговарят на профила на обявения конкурс за професор за нуждите на Пловдивския университет. Идеите на Р. Кънчев са цитирани в

десетки научни трудове в областта на политологията, философията и изследванията на сигурността.

В рецензията ще акцентирам върху няколко проблемни кръга от трудовете на кандидата, които според мен са разработени на високо теоретично ниво и имат приносен характер. Това са:

Първо. Концепцията на Румен Кънчев за процеса на промяна на самата структура на архитектурата за сигурност, което имплицира дълбоки геополитически последици, икономически, военни и други последици. Авторът подробно аргументира тезата, че светът навлиза в параметрите на ново (от структурна гледна точка) съперничество. Формулиран е изводът, че трите световни сили (САЩ, Русия и Китай) съзнателно приемат това съперничество и през следващите години ще мотивират обществата си за успех в него.

Румен Кънчев развива убедително тезата, че противно на лансирания (главно в американската и европейската теория за международните отношения) акцент върху т. нар. „мека сила”, светът се връща към традиционния силов компонент в международните отношения. В контекста на новата конфигурация на силата авторът изследва промените в разбирането на ключовите компоненти на отношенията между глобалните сили: стратегическа стабилност, ядрено възпиране, ядрен паритет. Изведени са интересни идеи относно отражението на тази променена среда за сигурност върху стратегическата теория.

Второ. Идеите на Румен Кънчев относно структурата и компонентите на новото съперничество, които води оформят триполярен модел на международните отношения с доминиращ силов фактор в него; на тази основа са предложени насоки за прогнозиране на възможните влияния на този нов модел върху международните отношения в краткосрочна и средносрочна перспектива. Обосновава се базовата идея, че през последните няколко години светът навлиза в нова конфигурация на международни отношения, в които доминира геополитическото и стратегическо съперничество между три глобални ядрени сили - САЩ, Руската Федерация и Китайската народна република. Дефинирана е структурата на това ново съперничество, като се извежда доминиращото влияние на две ядра: геостратегическо и икономическо.

Трето. Анализ и оценка на най-новите идеи на ЕС в областта на колективната сигурност и отбрана. Изяснява се, че ядрените стратегии на трите глобални сили и извеждането на силовия компонент при защита на техните интереси на международната сцена поставя сериозни проблеми пред Европейския Съюз. Тезата,

развита от автора е, че в контекста на съвременната среда за сигурност и динамика на международните отношения, ЕС е изправен пред избора между два основни сценария.

Първият сценарий отразява състоянието на висока зависимост на европейската отбрана от НАТО и респективно, от стратегическите ядрени сили и системата за Глобална ПРО на САЩ, които относително евтино и високо надеждно са в състояние да гарантират европейската отбрана. Недостатък на този сценарий е, че ако го следва, въпреки статуса си на световна икономическа сила, ЕС рискува да остане регионална сила в геополитически и геостратегически план.

Вторият сценарий предвижда развитие на самостоятелна ядрена програма за възпиране в рамките на идеята за „Европейска отбрана“. Този сценарий е радикален, скъп и ще отнеме повече от едно десетилетие, за да бъде реализиран, но ако бъде осъществен, ЕС ще се превърне в самостоятелна четвърта глобална ядрена сила с произтичащите от това геополитически и стратегически предимства.

Четвърто. Теоретичната концепция, че стратегическото съперничество навлиза в нов етап, в който системите за противоракетна отбрана ще играят централна роля. Най-важното аналитично следствие от тази теза е, че предстои смяна на парадигмата на класическото ядрено възпиране, валидно за периода на Студената война. Главният геополитически извод е, че конфликтността и кризите ще продължат да се разгръщат на международната сцена, а съперничеството ще става все по-високотехнологично и скъпо, тоест разходите за отбрана ще продължават да растат.

Като приложен продукт на този подход са формулирани два възможни сценария относно развитието на стратегическата стабилност в контекста на изграждането на високо-технологични системи за ПРО. Първият сценарий допуска, че Русия, макар и с определено закъснение, ще компенсира през следващите години изоставането си от САЩ в областта на противоракетните системи и по този начин преди или около 2030 г. ще постигне паритет със САЩ. Вторият сценарий предвижда, че ако Русия не е в състояние да проектира и построи собствена система за ПРО, подобна на американската, тя ще заложи на ракетно-ядрената си програма и превъоръжаването. Ще последва ускорено изграждане (по познатите закономерности на Студената война) на нови атомни подводници, стратегически бомбардировачи, МКБР, нови системи конвенционално оръжие, тясно обвързване на икономиката с военнопromишления комплекс и пр. Реципрочният отговор на този курс от страна на НАТО и Запада ще бъде все по-голямата изолация на Русия.

Като се има предвид, че идеите от този проблемен кръг да развитие от автора в началото на 2014 г., прави впечатление, че четири години по-късно се изпълняват едновременно почти всички базови елементи и на двата формулирани сценария.

Като по-важни **научни приноси** на доцент д.н. Румен Кънчев бип посочил:

1. За първи път в България е дефинирана теоретичната идея за преход към ново стратегическо съперничество, базирано върху тенденцията към триполярност на световната архитектура за сигурност.

2. Системното изясняване на геополитическите и геостратегическите параметри на новото съперничество, както и на главните тенденции и последици от стратегическото съперничество между САЩ, РФ и КНР за международните отношения.

3. Сравнителният анализ на стратегическите ядрени триади на САЩ, РФ и Китай и съществуващия баланс между тях.

4. Изясняването на политическата „геометрия” на стратегическия триъгълник САЩ – РФ – Китай и на тази основа - прогноза относно неговата роля в развитието на международните отношения.

5. За първи път в България е проведено изследване на теорията за стратегическата стабилност в контекста на реалностите след 1989 г., т.е. в парадигмата на идеите за създаване на високотехнологични системи за ПРО, а не в условията на количествен ядрен паритет от периода на Студената война.

По мое мнение, посочените изследователски приноси заслужават по-широка дискусия, защото в тях се съдържат не само ценни политологически резултати, но и идеи, стимулиращи междудисциплинния подход към проблемите на международните отношения.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Научните публикации и съответно формулираните приноси са несъмнено дело на кандидата Р. Кънчев. Приемам изцяло справката за приносите в представените трудове за конкурса. Дори съм убеден, че те биха могли да се представят и в по-големи, заслужаващи академично внимание подробности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от Румен Кънчев **отговарят** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен и значителен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при конкурса за академичната длъжност „доцент“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, част от които са получили международно признание. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост и са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на Румен Кънчев е несъмнена. Постигнатите от кандидата резултати в учебната и научно-изследователската дейност съответстват на Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна оценка** и **да препоръчам** на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултета по икономически и социални науки за избор на Румен Иванов Кънчев на академичната длъжност „професор“ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 3.3. Политически науки (Теория на международните отношения)

07.08. 2018 г.

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Александър Маринов)